

לפרש כל דיני מומרים איזהו אסור לאכול משחיטת חולין שלו ואיזהו מותר:

(ה) ובעתה נבוא אל הביאור איזה מומר מותר בשחיטת חולין ובאיזה ענין אסור. והנה מכל הנן שקלא וטריא מוכח דמומר לדבר אחד ולא לכל התורה ולא לאותו דבר לשחיטה מותר לשחוט לכתחילה כמו שאר ישראל אפילו בלא בדיקת סכין ואפי' זינו לבין עצמו וכ"כ הרשב"א בת"ה הארוך ובקצר וכ"כ הרשב"א בחידושו וסיים וכדחניא הכל שוחטין כו' ואפי' ערל ומוקמין לה במשומד לערלות דה"ל מומר לדבר א' ולא לאותו דבר לשחיטה עכ"ל. וכ"כ הרא"ש מטעם כדאמר גבי עולה מו דדוקא במומר לאותו דבר לשחיטה ולנצילה הוא דצעי בדיקת סכין משום דדש ביה ע"כ.

וב"הו סיימו אבל הרמב"ם כתב דישראל מומר לא' משאר עבירות והוא מומחה בשחיטה ה"ז שוחט לכתחילה ונריך ישראל כשר לבדוק לו את הסכין קודם שחיטה ויתונה לו מפני שחזקתו שאינו טורח לבדוק עכ"ל. וכ"כ הטור ורבי ירוחם באחרונה והרשב"א בת"ה הארוך וסיים ואינו יודע טעם לדבר עכ"ל. והרשב"א בחידושו ציאר להקשות אהרמב"ם תרתי ח"ל נראה מדבריו דמפרש הצריחא כולה דתני הכל שוחטין ואפי' ערל ואפי' כותי ואפי' ישראל משומד בישראל בודק סכין ונותן להם דומיא דישראל מומר ועוד למדנו מדבריו דאע"ג דקי"ל בשאר אנשים דעלמא דרוב מצוין אלל שחיטה מומחים הן במשומד לא נסמוך על הרוב בן משומד לאכול נצילות לתאבון ובין משומד לא' משאר העבירות וקצת מן החימא עליו בזה שהרי אבי ורצא ור' אשי לא הזכירו מומרי' מו כלל או עומד ע"ג או יוצא ונכנס או בודק סכין ורבינא לבדו הוא שהזכיר באוקימתא ידיה הכל מומחין שוחטין ואמר דכולהון כרבינא לא אמר משום דרוב מצוין אלל שחיטה מומחין הרי דקאי גם באוקימתא דרצא ורב אשי דמוקים לה הכל שוחטין ואפי' במומר לאכול נצילות לתאבון וכרצא כו' דגם איהו לא אמר כרבינא משום דס"ל רוב המצוין כו' והיינו אפי' מומר לתאבון, דאל"כ היאך מוקים לה איהו במומר לתאבון וה"ל לפרש באוקימתא ידיה דבודק סכין ונותן לו והוא שיודעים בו שידוע הלכות שחיטה כדי שלא נבוא לטעות ע"כ. ומטעם זה אפשר לומר דלא צעין ג"כ לידע שלא נתעלף. ומהרו"ך ז"ל מה הקשה עוד דלקמן סי' י"ז אימא אם מלא בזהמה שחטה אפי' נגנזה ממנו לא אמר החשוד על הגניזה חשוד על השחטה הא מ"מ ה"ל להטריף משום

דלא צדק לסכין והרמב"ם מט אף שחשוד לדבר אחד והוא גנב, וי"ל הא כבר כתב' דלא מיקרי מומר אלא אם כן בפרהסיא או כמה פעמים מה שאין כן זה שגנב בלגנא גם אין מוחזק וידוע שגנב שלש פעמים עכ"ל.

כמה קושיות אהרמב"ם שכתב דמומר לדבר אחד משאר עבירות ולא לאותו דבר והוא מומחה בודקין סכין ונותנין לו לשחוט ולתרוץ הכל ולפרש דברי רמב"ם:

ואף דקושטא דמלמא הכי הוא מ"מ י"ל לתרוץ עוד להחמיר בשאר עבירות וכמו שהרא"ש כתב ח"ל ואפשר דסבר הרמב"ם כיון דחזין דלתאבדו עבר על א' מעבירות שצורה חיישין דפקר שלא לטרוח לקיים שום מצוה ואשמעינן רצא מומר לאכול נצילות לתאבון דשרי לאכול משחיטתו ע"י בדיקת הסכין ולא אמר כיון דדש ביה בהיחרא דמיא ליה עכ"ל. וכ"כ רבי ירוחם. ור"ל דלרצותא נקט רצא אוכל נצילות דהוי מומר לאותו דבר מותר לכתחילה ע"י בדיקת סכין ואצ"ל מומר לא' מהעבירות ולא לאותו דבר דמותר לכתחילה ע"י בדיקת סכין. מיהו בדיקת סכין צעי.

ומדבריהם משמע דהך מומר לאחד מן העבירות מיירי ג"כ לתאבון ואפי' צעין להרמב"ם בדיקת סכין אלל להכעיס אפילו לאחד מהעבירות ולא לאותו דבר הוי כמומר לכל התורה ואפי' בדיקת סכין לא מהני. דאל"כ לא הוי רצותא וכ"כ בהדיא הר"ן המומר לדבר א' להכעיסו אפי' לא לאותו דבר הוי כגוי וכמומר לע"ז ע"כ. ואין זה במשמעות לשון הרמב"ם שהרי השמיט הרמב"ם מומר להכעיס לגמרי וכן מומר לתאבון השמיט ולא כתב אלא מומר לא' מהעבירות. וע"ק דתניא הכל שוחטין כו' ואפילו ערל ומפרשים דהיינו מומר לערלות ופרש"י שמצטט במצוה זו הרי בהדיא דבעט במצוה א' דהיינו מומר לעביר אחת להכעיס ולא לאותו דבר מותר אפילו לכתחילה כדחנן הכל שוחטין לכתחילה משמע ואין לומר דצמילה שאני דאפילו להכעיס אכן אמרי' דאינו להכעיס אלא שכל כך ומצטט בו משום דמתירא מהצער מילה דהא אכתי ק' הא מוקמין מציעתא דצרייתא מכס ולא כולכס דחנא דמקבלין קרבוותא מפושעי ישראל מיירי במומר לדבר אחד ותנא פושעי ישראל והיינו להכעיס ומזידין. וע"ק דמתנא בצרייתא דהכל שוחטין ואפי' כותי ואפילו ערל ואפילו מומר ש"מ דלא זו אף זו חנא ואי במומר לדבר אחד להכעיס מיגרע ממומר לאותו

(מו) אולי צ"ל גבי ערלה (בברייתא דערל).

(מז) מומחים כלל אלא או וכו'. כ"ה ברשב"א.

(מח) בפרישה סימן ב' ועיי"ש שהוא הקשה מדברי הטור.

(מט) צ"ל להרמב"ם.

(נ) נראה שצ"ל אלא שלפיכך מבעט בו וכו'.

דבר למאזון ולכל הפחות שוין להדדי וכמ"ש בסמוך.

והגב"ע ד' דס"ל לרמב"ם דברייתא דהכל שותפין אפילו כותי ואפילו ערל ואפילו מומר כלל מכלל הכן ג' ולכאורה נראה לא דמיין דכותי מותר ע"י שותפין כותי בשר ונותן לו ומומר למאזון כרצא ע"י בדיקת סכין ואלו ערל דהיינו מומר לערלות והוא מומר לאחד מהעצירות ולא לאותו דבר מותר בלא שום דבר. לכן ס"ל דגם מומר לערלות שהוא א' מהעצירות ולא לאותו דבר לא שרי אלא ע"י בדיקת סכין לא שנה למאזון ולאותו דבר ול"ש להכעיס ולעצירה אחת משאר עצירות ולא כל התורה וכן לא לע"ז או לחלל שבתות צפרהסיה וכן לא לכל התורה מלבד אלו שנים. ונמצא דרצא אחד מהדברים נקט והיינו מומר למאזון ולאותו דבר וה"ה מומר להכעיס ואפילו לעצירה אחד ולא לאותו דבר. וכן הא דא"ל רבנן תניא דמסייע לך כו' חדא גוונא נקטי. וכן צרייתא דמכס ולא כולכם כו' הזכיר ג' מיני משומדים דהיינו מומר לכל התורה ומומר לעצירה אחת ולא לאותו דבר ומומר לנסך לע"ז או לחלל שבת ולא הזכיר מומר למאזון לאותו דבר, אלא ודאי דמיא למומר להכעיס לעצירה אח' ולא לאותו דבר, וכן משמע מהתוספ' שכתב בד"ה אלא מומר לאותו דבר ולמאזון דאי להכעיס פשיטא דפסולה עכ"ל. הרי דדוקא להכעיס לאותו דבר כתב דפשיטא דפסולה ומשמע אצל לעצירה אחד ולא לאותו דבר אפילו להכעיס דמיא כמומר לאותו דבר ולמאזון, ורבי ירוחם הביא ב' הדיעות צוממר לאחת מהעצירות וגם כתב מומר לערלות שמתו אחיו מחמת מילמה דהוי כישראל מעליא אע"ג דהשווה אותם לענין דינא מ"מ נראה בכפלא אס לא שנאמר דמומר לערלות שמתו אחיו מחמת מילה לא הוי להכעיס אצל מומר לאחד מהעצירות ולא לאותו דבר מיירי שעושהו להכעיס אלא שכבר כתב דא"ל לפרש כן כדברי רבי ירוחם דאם כן הא דנקט רצא למאזון צוממר לאותו דבר ולא נקט מומר לדבר אחד ולא לאותו דבר לא ה"ל רבותא.

והרמב"ם שם כתב עוד מי שהוא פסול לעדות בעצירה מן העצירות של תורה ה"ז שותף בינו לבין עצמו אם היה מומחה שאינו מניח את ההיתר ואוכל את האיסור שזו חזקה על כל ישראל ואפילו על הרשעים מהן עכ"ל. והביאו בחדושי רשנ"א להלכה דלא הצריך בזה שום דבר ואפי' בדיקת סכין וכ"כ ר' ירוחם גבי מומר לערלות והוא מדברי תשובת הרשב"א שהבי' הכ"י ז"ל בסימן קי"ט

(א) צ"ל כדפירשתי לעיל. ועי' ברבינו ירוחם שמשמע משם שאינו משהו מומר לערלות לישראל גמור. ועי' בכנה"ג שפי' דברי רבינו ירוחם לדעת הרמב"ם.

והטעם כתב הכ"י ז"ל ובס' כסף משנה דלא דמיא למומר לאחד מהעצירות דהיינו מועד לעבור על אחת המצוות בכל עת שצריך ופורק עולה מעל גוארו אצל פסול לעדות בא' מהעצירות היינו שעבר עליה פעם א' ואינו מומר על אותה המצוה תמיד ע"כ. והנה אף כי דלענין מומר הביא הכ"י ז"ל ב"ד ריש סימן קכ"ד בשם תשובת רשנ"א המתחלת אדם שהיה חשוד על העצירות ולא היה לו שעת הכושר ומגדף את השם כו' והעיד על עצמו שזמן רב שנחר דדרכי הגוים וצעודותן כו' שחשוד על הדבר ראוי להתרחק ממנו מהדברים שחשוד בהן כדאיחא בפרק עד כמה גב. תשובה יפה דנת וכו"ש זה שהוא מומר לדבר זה צפרהסיה כמומר לכל התורה כדאמ' כו' חוץ ממחלל שבת צפרהסיה עכ"ל. הרי דלא מיקרי מומר אלא צומעד לכן וכמ"ש באריכות לקמן בסימן י"ט מכל מקום בתשובת הרשב"א שהביא הכ"י ז"ל סי' קי"ט ב"ד מבואר טעם אחר לחלק בין מומר לפסול לעדות שכתב שם וז"ל ודוקא בעדות ממש צעינן עדים כשרים דכתיב אל תשת ידך עם רשע, אצל באיסורים שאף עבד ושפחה כשרים בהן לכן אפילו מומר לדבר אחד כשר לדבר אחר, ואפילו הוא חשוד לעצירה כזו דלא משמע לאינש שהוא אסור כשר לכל עדות כדאמר לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע וכן בפרק צ"ג צג בהנהו דקברי מת ב"ט ראשון כו' משמע כל היכי דמשמע להו דליכא איסור ולא משמתי' להו לא נפסלין וחשוד אממונא למ"ד תשוב אשבעתא י"ל דהוי כחשוד לאותו דבר כיון דעבר משום ממון עכ"ל.

לסלק השגות הראב"ד ז"ל למ"ש הרמב"ם ועברין לכל התורה הוא שחזר לדתי העכו"ם ולתתן כל דברי הרמב"ם במ"ש במין ובאפקורסים ובמומרין שלא יהו נידחין.

ובין כך ובין כך לפ"ז משמע דסבירא ליה לרמב"ם לעיל במ"ש צוממר לאחד מהעצירות צעי בדיקת סכין מיירי בלהכעיס דוקא וכ"כ בהדיא בפ"ג מהלכות תשוב' ובפ"ג מהל' מעשה קרבנות וז"ל שנים הם העצריינים מישראל העצריין לעצירה אחת והעצריין לכל התורה כולה. העצריין לעצירה אחת זה שהחזיק לעשות אותה עצירה בזדון ונתפרסם בה והורגל אפילו היתה מן הקלות כגון שהחזיק תמיד ללבוש שעטני או להקיף פאה ונמצא כאלו בטלה מצוה זו מן העולם אאלו ה"ז עצריין לאותו דבר והוא שיעשנה להכעיס, והעצריין לכל התורה הוא שחזר לדתי

(ב) בכורות כט ע"ב.
(ג) בפרק זה בורר (סנהדרין כו ע"ב).

עכו"ם בשעה שגזרין בלילה וידבק בהם ויאמר מה צלע לי
בישראל שהם שפלים ונרדפי' טוב לי שאלבק באלו העכו"ם
שיום חקיה עכ"ל. וידוקא נקט שחזר לדתי עכו"ם כו'
כלומר למאזניהם אבל אינו ע"ז דלילו ע"ז הא כתב
בפ"צ מהלכות ע"ז ישראל שעבד ע"ז הרי הוא ככתי לכל
דבריו ואינו כישראל שעבד עזירה שיש בה סקילה ונהפך נד
לע"ז הרי הוא נהפך לכל המורה כולה וכן האפיקורסים
כו' עכ"ל. וזוהי נסתלק מ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות בד"ה
ועברין לכל המורה הוא שחזר לדתי העכו"ם אמר אברהם
כשחזר לדתי עכו"ם ה"ז מודה באלהיהם והרי הוא מין
עכ"ל, דלפי מ"ש מתוך דר"ל חזר לדתיים ואינו ע"ז.
ומ"מ לשון מין שכתב הראב"ד ר"ל דהא הרמב"ם ס"ל
בפ"צ מהע"ז שכתב דעובר על כל המורה כו' וכן
האפיקורסים כו' משמע דאלו ב' שוין ואפיקורס היינו מין
ודו"ק. וגם שם בהלכות שמיטה כתב הרמב"ם ואם היה
מומר לע"ז לבד או מחלל שבת בפרהסיא או אפיקורס והוא
הכופר בתורה ובמשה רבינו ע"ה כמ"ש בהלכות תשובה
הרי הוא ככתי ושמיטתו נבלה עכ"ל. ושם בהלכות תשובה
כתב ג' הם הנקראים אפיקורסים האומר שאין שם נבואה
כלל כו' והמכחיש נבואתו של משה כו' והאומר שאין הצורה
ית' יודע מעשה בני אדם כו'. שלשה הם ישראלים ונקראו
כופרים האומר שאין התורה מ"י אפילו פסוק אחד ואפי'
חיבה אחת אם אמר משה אמר מעצמו כו' וכן הכופר
בפירושיה והוא מורה שבעל פה והמכחיש מעדיה נה כמו
לדוק ובייתוס והאומר שהש"ת החליף מלואו זו באחרת כו'
עכ"ל. ונמצא דמ"ש בהלכות שמיטה דאפיקורס הוא הכופר
בתורה ובמשה רבינו ע"ה כמ"ש בהלכות תשובה זה ליתא
דהא בהלכות תשובה אחד מהאפיקורסים הוא המכחיש
נבואתו של משה אבל הכופר בתורה הוא תחת סוג אחר והן
הנקראים כופרי ישראל לכן צריך לומר דה"ק בהלכות
שמיטה והוא הכופר בתורה ובמשה רע"ה הכל דבר אחד
שכופר במה שכתוב בתורה מנבואת משרע"ה ומ"מ הכל
דבר א' דהא כשכופר בנבואת משה והיא כחוצה בתורה
נמצא דגם הכופר בנבואות משה נקרא אפיקורס וכבר כתב'
הרמב"ם ס"ל דהכופר בכל התורה אף על פי שאינו עובד
ע"ז ואינו מחלל שבת וכן אפיקורס שוין. ולכן אחי שפיר
שהרמב"ם השמיט ולא כתב בהלכות שמיטה הכופר בכל
התורה לבד מעובד ע"ז ומחלל שבתות משום דבכלל
אפיקורס הוא מיהו. ואף על פי שכתב באפיקורס הרי הוא
ככתי ושמיטתו נבלה מ"מ הא כבר כתב' מלשון הרמב"ם
דא' מהאפיקורסים הוא לדוק ובייתוס ושם בהלכות שמיטה
כתב הדוקי ובייתוס ותלמידיהו וכל הנועדים אחריהם שאין

מאמינים בתורה שבעל פה שמיטתן אסורה ואם שטו
בפניהו ה"ז מותרת שאין איסור שמיטתן אלא שמה יקלקלו
ואם נה אינן נאמנין בתורת השמיטה לפיכך ג"כ אינן נאמנים
לומר לא קלקלו עכ"ל.

ונמצא לפ"ז מ"ש הרמב"ם לעיל שדוקין ובייתוס' דינם
ככתינו אין פירש ככתי קודם שגזרו עליהם שאם
שטו בינם לבין עצמם שרי ע"י שחזר ממנו כוית בשר
ונתן לו ואוכלו, דזה ליתא כמ"ש הרשב"א בת"ה והטור סי'
ב' משמו וכן ר' ירוחם מטעם דאף ע"פ שהחזיקו במלות
השמיטה מ"מ ה' הלכות של דרסה חלדה הגרמה שהייה
ועיקור לא כתיבי וכל דלא כתיבי אע"ג דאחזיקו בהו לא
סמכין עליהו דהא גבי כותי קודם שגזרו עליהם נה
ושמיטתו נבלה. והיינו דוקא אם לא שטו לפנינו אבל אם
שטו לפנינו כתב הרמב"ם אחר כך בלשון שהבאתי ואם
שטו בפניהו ה"ז מותרת ורשב"א בחידושו הביאו ופירש
דבריו דר"ל ששטו בפניהו כלומר שאחרים עומדים על גבו
מתחילה ועד סוף נה וגם הוא מומחה כמו ככתי קודם
גזירה ע"כ. והנה אחרים עומדים על גבי כותי לא בעיין
אלא לאוקימתא דאביי אבל כבר הקשה רבא עליו ולא בעי
אלא יוצא ונכנס. ובין לאביי ובין לרבא למסקנא לא בעיין
בכתי מומחה כמו שהקשה הרשב"א לעיל במשומד הכי נמי
יש להקשות גבי כותי קודם גזירה כיון דמסקיין דכולהו לא
אמרי כרבינא משום דרוב מצוין אלל שמיטה מומחין נמצא
דגם כותי ומשומד בכלל וה"ה לדוקי ובייתוס דהוי ככתי
קודם גזירה. ואפשר דלענין רוב מצוין אלל שמיטה מומחה
לא דמיא לדוקי ובייתוס לכותי קודם גזירה מכל מקום קשיא
ראשונה קשה. וע"ק כיון שאחרים עומדים ע"ג מה לרוב
שיהיה מומחה. והרשב"א בת"ה ס' כתב לדוקי ובייתוס אם
הוא מומחה שמיטתו כשירה והוא שישראל עומד על גבו או
אפילו יוצא ונכנס עכ"ל. הרי דמ"ש לבסוף או אפילו יוצא
ונכנס הוא לאוקימתא דרבא בכתי קודם גזירה ובשביל יוצא
ונכנס כתב גם כן דבעי מומחה אבל באחרים עומדים ע"ג
אה"נ לא בעי מומחה והו דעת הרמב"ם שלא הזכיר
מומחה וכן הטור ור' ירוחם.

(נו) והם אינם מאמינים בתורת וכו'. רמב"ם.

(נז) הרמב"ם לא כתב על צדוקים דינם ככתי. אלא לפי מה שכתב
המחבר לעיל שאפיקורס הוא כצדוקי ובאפיקורס כתב שהם ככתי.

(נח) נראה להשלים ע"פ דברי הרשב"א, דגבי כותי קודם שגזרו פליגי
רשב"ג ורבנן בלא כתיבא ואחזוק. וקיי"ל כרבנן דסבירא להו דלא
סמכין עליהו.

(נט) בחידושי הרשב"א לא הזכיר מתחילה ועד סוף וכן לא הזכיר
מומחה, אבל בתורת הבית הזכיר אם הוא מומחה.

(ס) בתורת הבית הקצר.

(נד) ברמב"ם כתב ומומר, וכן להלן.

(נה) מגידה.